

Demografik Farklılıkların Rekreatyone Beklentilere Etkisinin Değerlendirilmesi: Abant Tabiat Parkı (Bolu, Türkiye)

Aybike Ayfer KARADAĞ¹ Şerife SAYIN

Düzce Üniversitesi

ÖZET

Boş zaman süresince yapılan aktiviteler olan rekreasyon, modern toplumun temel bir parçasıdır. Demografik farklılıklar rekreatyone faaliyetlerin geliştirilmesinde önemli aktörlerden biridir. Çalışmanın amacı, demografik farklılıkların rekreatyone beklentilere etkisinin değerlendirilmesidir. Çalışma, Batı Karadeniz Bölgesinde, Bolu ilinde, Abant Tabiat Parkında yürütülmüştür. Çalışma alanı, yakın çevresi için önemli bir rekreasyon kaynağıdır. Çalışma 4 aşamada yürütülmüştür. İlk aşamada çalışmaya ilişkin literatür çalışması yapılmış; ikinci aşamada çalışma alanının belirlenmiş ve peyzaj özelliklerinin ortaya konmuş; üçüncü aşamada anket çalışması yapılmış ve sonuçların değerlendirilmiş; son aşamada ise elde edilen veriler ışığında alandaki rekreasyon faaliyetlerine ilişkin öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Rekreasyon, rekreatyone beklenti, ziyaretçi, Abant Tabiat Parkı

Evaluating the Effect of Demographic Differences on Recreational Expectations: The Case of Abant Natural Park¹ (Bolu, Turkey)

Abstract

Recreation, activities occur during leisure time, it is an essential part of modern society. Demographic differences is one of the major actors in the development of recreational activities. The aim of this study was to evaluate the effect of demographic differences on recreational expectations. The study was conducted Bolu in the western Black Sea region. The study area is an important recreation resource for the surrounding territory. The study was conducted in four stages. First stage, literature study was conducted for the study. Second stage, The study area was determined and revealed features of the landscape. The study area was determined and revealed features of the landscape. Third stage, the survey was done and evaluated the results. Fourth stage, in light of the data obtained, suggestions were developed for recreational activities in the area.

Key words: Recreation, recreational expectations, visitor. Abant Natural Park

GİRİŞ

Rekreasyon; eğlence, öğrenme, dinlenme, sosyalleşme, yetenek geliştirme, alışveriş yapma, sportif faaliyetlere katılma ya da izleme, vb. oluşan (Altunkasa ve Uzun 1999; Argan 2007) boş zamanda gerçekleştirilen, yaşamın zaruri ihtiyacı haline gelmiş ve yaşam kalitesini artıran

faaliyetlerdir. Rekreasyon, temel olarak bireylerin fiziksel, zihinsel ve ruhsal sağığına, doğal ve kültürel mirasın (kaynakların) korunmasına (White ve ark. 2014), sosyal etkileşime, spor, turizm, vb. faaliyetlere katkı sağlamaktadır.

Sosyo-demografik özellikler boş zaman ve rekreasyon zamanını etkilemektedir (Bell ve ark. 2007). Ayrıca bu sosyo-demografik özellikler rekreasyonel faaliyetlere katılımı da farklı etkilere sahiptir. Bu konuya ilişkin ilk çalışmalardan biri etnik köken farklılıkları üzerine olmuştur. Washburne ve Wall (1980), siyah ve beyazların açık hava rekreasyon faaliyetlerine katılımı önemli farklılıklar sergilediğini ortaya koymuştur. Bu konuda yapılan çalışmaların genelinde cinsiyet, yaş, eğitim, gelir durumu, etnik köken, medeni durum, ikametgah yeri, çalışılan yer rekreasyon faaliyetlere katılımı etki olan demografik farklılıklar olduğunu ifade etmişlerdir (Sayan ve Karagüzel, 2010; Bustam ve ark., 2011); Ardahan, 2013), Güngörmüş ve ark.,2014). Ayrıca Stratton ve ark. (2005), çocukların rekreasyonel faaliyetleri seçimine ilişkin yaptıkları çalışmada bazı sosyo-demografik karakterlerin (yaş, cinsiyet, ebeveynlerin iş durumu, evde bilgisayar ya da internet kullanma-bilgisayar oyunu oynanması-tv izlenmesi, doğum yeri) etkili olduğunu ortaya koymuştur.

Bu çalışmanın amacı demografik özelliklerin rekreasyonel faaliyetler üzerindeki etkisini ortaya koymak ve bu çerçevede alana ilişkin öneriler geliştirmektir.

MATERYAL ve YÖNTEM

Çalışma, Bolu ili sınırlarında yer alan Abant Gölü Tabiat Parkı'nda yürütülmüştür. Çalışmanın ana materyalini Abant Gölü Tabiat Parkı ve alana gelen ziyaretçilerle yapılan anketler oluşturmaktadır. Diğer materyaller ise çalışma alanının doğal ve kültürel peyzaj özelliklerini ortaya koyan verilerdir (haritalar, ulusal ve uluslararası makaleler, bildirimler, projeler, kitaplar, raporlar, vd.).

Çalışma 4 aşamada yürütülmüştür. İlk aşamada çalışmaya ilişkin literatür çalışması yapılmış; ikinci aşamada çalışma alanının belirlenmiş ve peyzaj özelliklerinin ortaya konmuş; üçüncü aşamada anket çalışması yapılır sonuçların değerlendirilmiş; son aşamada ise öneriler geliştirilmiştir.

Anket çalışması, bazı demografik özelliklerin, rekreasyonel faaliyetlere etkisini ortaya koymak amacı ile yapılmıştır. Rekreasyonel faaliyetler, ziyaretçilerin alana gelme nedenleri, memnuniyetleri, donatı elemanlarının yeterliliğine ilişkin fikirleri çerçevesinde değerlendirilmiştir. Anket soruları; Kalaycı (2009), Öztürk ve ark. (2009), Ateşoğlu (2008), Müderriođlu (2002), Uzun (2012), Ortaçeşme ve ark., (1999), Aşıkutlu (2014), Newman ve Dawson (1998)'in çalışmalarında kullandıkları değişkenlerden ve literatürde yer alan kavramsal bilgilerden yararlanılarak hazırlanmıştır. Sorular beş uzmanın görüşüne sunulmuş ve benzer yargıları sorgulayan sorular anketten çıkarılmıştır. Anket, toplam 13 soru ve üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde ziyaretçilerin bazı "demografik özelliklerini" belirlemeye yönelik 8 soru bulunmaktadır. İkinci bölümde ziyaretçilerin "alana gelme nedenlerini" belirlemeye yönelik 24 değişkenin bulunduğu 1 soru, üçüncü bölümde ziyaretçilerin "memnuniyetini" belirlemeye yönelik 55 değişkenin bulunduğu 1 soru, dördüncü bölümde ziyaretçilerin donatılarının "yeterliliğine ilişkin fikirlerini" belirlemeye yönelik 23 değişkenin bulunduğu 1 soru bulunmaktadır. Üçüncü bölümde ziyaretçilerin beklentilerini ifade ettikleri 1 açık uçlu soru bulunmaktadır. İkinci bölümde yer alan değişkenlerin değerlendirilmesinde 5'li likert tipi ölçekten yararlanılmıştır. Ölçek, kesinlikle katılmıyorum (1), katılmıyorum (2), orta derecede katılıyorum (3), katılıyorum (4), kesinlikle katılıyorum (5) şeklinde hazırlanmıştır.

Anketin uygulanacağı evrenin belirlenmesinde, çalışma alanına bir yıl içerisinde gelen ziyaretçi sayısı temel alınmıştır. Bu kapsamda Bolu ili Orman ve Su İşleri Müdürlüğü'nden elde edilen en güvenilir veriler (2012 yılı verileri) kullanılmıştır. Abant Tabiat Parkı'na giriş yapan araç sayısından yola çıkılarak ziyaretçi sayısının yaklaşık 397.968 kişi olduğu tespit edilmiştir. Bu değer evren değeri olarak kabul edilmiştir. Örneklem büyüklüğü, Baş (2003) tarafından verilen, % 95 güven derecesi ve %5 hata payına sahip formül ile 400 olarak belirlenmiştir. Anket, formun yanlış doldurulması ve hatalar göz önüne alınarak 450 kişiye yapılmıştır. Anket araştırmacı tarafından yüz yüze görüşme yolu ile 2013-Mart ve 2014-Mart ayları arasında, ilkbahar (Mart, Nisan, Mayıs) yaz (Haziran, Temmuz, Ağustos), sonbahar (Eylül, Ekim, Kasım) ve kış (Aralık, Ocak, Şubat) dönemlerine göre mümkün olduğunca eşit oranda (400/4=100) uygulanmıştır.

Anket sonuçlarının değerlendirilmesinde, istatistik programı olan SPSS 15 programı kullanılmıştır. Program kapsamında, tanımlayıcı istatistikler ve Ki-kare analizlerinden yararlanılmıştır. Demografik özelliklerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler kullanılmıştır. Böylece elde edilen verilerin sınıflandırılması yapılmış, sıklıkları ve yüzde oranları ortaya konularak çizelgelerle açıklaması yapılmıştır. Demografik özellikler ve rekreasyonel faaliyetler arasındaki ilişkinin ortaya konmasında ise Ki-kare analizinden yararlanılmıştır.

Çalışma Alanı

Çalışma, Batı Karadeniz Bölgesi'nde Bolu iline bağlı merkez ilçe sınırları içerisinde ve 40°36'7022K-31°16'721''D koordinatlarında yer alan, yaklaşık 196,5 ha'lık alanı kapsayan Abant Gölü Tabiat Parkı'nda yürütülmüştür.

Alan, dağ, tepe, yayla, düzlük, göl ve dere yataklarının yer aldığı, yüksekliğin 1320-1800 m'ye ulaştığı, ortalama eğimin %40 olduğu hareketli bir topografyaya sahiptir (Çakır ve ark., 2016). Alanın en önemli yaylaları Örencik, Sarıyar, Sama, Pelitözü; en önemli su kaynağı Abant Gölü; en önemli dereleri gölü besleyen Beşpoyraz, Fındıklı, Abant, Göynük, Kırkpınar dereleridir (Tunçer, 2010).

Abant yöresi Paleozoik dönemde, Abant Gölü ise bir alt dönem olan Kretase döneminde jeolojik şekline ulaşmıştır (Çobanoğlu, 1999). Atıcı ve Obalı'nın (2002) da belirttiği gibi Abant Gölü yeraltında meydana gelen tektonik çöküntüler sonucunda büyük taş blokların vadiyi doldurmasıyla oluşmuştur. Tektonik kökenli göl Kuzey Anadolu fay hattında bulunmaktadır (Müderrişoğlu ve ark., 2005). Alanda II., IV., VI. ve VII. sınıf araziler bulunmaktadır ve alanın yaklaşık %60'dan fazlası VII. sınıf arazidir (Anonim, 2016).

Alana en yakın olan Bolu Meteoroloji İstasyonu verileri çerçevesinde alanın ortalama sıcaklığı 10,4 °C, ortalama yağışı 550,4 mm, ortalama karla örtülü gün sayısı 37,5, ortalama açık gün sayısı 66,4, oransal nemi %72,5'dir (Anonim, 2014a).

Alan, zengin bir bitki örtüsüne sahiptir. Uçar (1996) tarafından Tabiat Parkı florasına dâhil 84 familyaya ait 332 cins, 660 tür, 147 alt tür ve 69 varyete ile toplam 672 takson'un kaydı, Çobanoğlu (1999) tarafından 150 liken türü kaydı verilmektedir. Bu taksonlardan 51'i endemiktir (Tunçer, 2010; Anonim, 2016). Alan fauna açısından da zengindir. Alandaki endemik türler, fındık faresi alt türü olan Abant Fındık Faresi (*Muscardinus avellanarius abanticus* Kıvanç), alabalık türü olan Abant Alası (*Salmo trutta abanticus* Tortonese, 1954). Ayrıca alanda yapılan çeşitli araştırmalarda 75 kuş türü ve 18 memeli türünün yaşadığı ifade edilmiştir (Anonim, 2013).

Çalışma alanı Bolu, Düzce, Ankara, İstanbul, İzmit, Sakarya, Bursa gibi önemli kent merkezlerine oldukça yakındır (Anonim, 2014a). Alan içinde Örencik, Sarıyer, Samat, Pelitözü köyleri bulunmaktadır (Anonim, 2014b) ve bu köylere ulaşım asfalt yollar ile olmaktadır. Köylerin önemli gelir kaynakları ormancılık, arıcılık, tarım, hayvancılık, yaylacılık ve odun dışı ürünlerin (mantar, dağ çileği, vb.) satışı ve yerel turizmdir (Anonim, 2013).

Çalışma alanı, 21 Ekim 1988 yılında, 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu'nun 23. maddesinin ikinci fıkrası ile 1150 ha alan Tabiat Parkı olarak ilan edilmiştir. 1990 yılında yapılan özel amenajman planına göre; 46,5 ha ilavesiyle park sahası 1196,5 ha'a çıkartılarak doğal sınırlarına ulaşmıştır. Çalışma alanında rekreasyonel aktivitelere hizmet eden (Anonim, 2016);

- Göl çevresinde 5 km'lik yürüyüş yolu, ayrıca bisiklet, at arabası, at, gezinti otobüsü (shuttle-bus) yolu,
- Göl çevresinde 4 adet piknik alanı,
- Üç adet seyir noktası (Ballica Tepe, Mudurnu yolu, Sarıyer Yayla yolu),
- Samat Yaylası yakınında bir adet çadırlı kamp alanı (330 çadır/gün kapasiteli), kamp alanında ise iki adet sıhhi tesis kompleksi (yemekhane, bulaşıkhanesi, çamaşırhanesi, banyo ve tuvalet),
- Dört adet konaklama tesisi,
- Gölün kuzeyinde bir adet geleneksel ürün satış ünitesi,
- Restoran,
- Çocuk oyun alanları,
- Oturma mekanları,
- Tuvalet, çeşme,
- Alan girişinde alana ait bilgilerin paylaşıldığı küçük bir müze,
- Alan girişinde ziyaretçi otoparkı ve danışma ofisi, bulunmaktadır.

Çalışma alanı olarak Abant Tabiat Parkı'nın seçilmesinde, özellikle tabiat parklarının rekreasyon için ana kaynak niteliği taşıması, rekreasyon aktivite çeşitliliği, kullanıcı yoğunluğu etkili olmuştur.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Ziyaretçilerin bazı demografik özellikleri

Çalışmaya katılan ziyaretçilerin %53,5'i erkek, %31,25'i 26-36 yaş aralığında, 36'sının lise ve dengi okul mezuniyet derecesine sahip olduğu, %58,3'ünün bekar olduğu, %71,5'nin çocuğunun bulunmadığı, %57,3'ü şuanda çalışıyor olduğunu, %41,8'inin serbest/özel sektörde çalıştığı ve %30,8'inin 1001-2000 TL gelire sahip olduğu görülmüştür (Çizelge 1).

Çizelge 1. Ziyaretçilerin bazı demografik özellikleri

Özellikler	Tanımlar	Sıklık	Oran (%)
Cinsiyet	Kadın	186	46,5
	Erkek	214	53,5
Yaş grubu	15-25	98	24,5
	26-36	125	31,25
	37-47	112	28
	48 ve üstü	75	18,75
Mezuniyet derecesi	İlkokul	5	1,3
	Ortaokul/İlköğretim	23	5,8
	Lise ve dengi	144	36,0
	Önlisans	78	19,5
	Lisans	115	28,8
	Lisansüstü	33	8,3
	Okuryazar değil	2	0,5
Medeni durum	Evli	145	36,3
	Bekar	233	58,3
	Diğer	22	5,5
Çocuk sahibi olma	Var	114	28,5
	Yok	286	71,5
Çalışma durumu	Çalışıyor	229	57,3
	Çalışmıyor	34	8,5
	Ev hanımı	12	3,0
	Emekli	24	6,0
	Öğrenci	101	25,3
Çalışma alanı	Serbest/özel sektör	167	41,8
	Öğrenci	110	27,5
	Kamu sektörü	104	26,0
	Ev hanımı	12	3,0
	Emekli	7	1,8
Gelir miktarı	1000 TL ve daha az	121	30,3
	1001-2000 TL arası	123	30,8
	2001-4000 TL arası	114	28,5
	4001-7000 TL arası	24	6,0
	7001-10000 TL arası	14	3,5
	10001 TL ve daha fazla	4	1,0

Demografik farklılıklar ve rekreasyonel beklentiler arasındaki ilişki (Ki-Kare analiz sonuçları)

Ziyaretçilerin demografik özellikleri ile alana gelme sebepleri arasındaki ki-kare analiz sonuçları aşağıda verilmiştir:

- **Cinsiyet** ve alana gelme nedenleri arasında yer alan “faytonla gezmek”, “kızakla kaymak”, “fotoğraf çekmek”, “doğal alanda bulunma”, “bilimsel araştırma yapma”, “arkadaş grubu tercihi” ve “yeni deneyim kazanma” faaliyetleri arasında istatistiksel açıdan farklılık tespit edilmiştir ($p<005$). Bu farklılıklar değerlendirildiğinde, “erkeklerin kadınlara göre alanda faytonla gezmeyi daha az oranda tercih ettikleri; erkeklerin kadınlara göre alanda kızakla kaymayı daha az oranda tercih ettikleri; kadınların erkeklere göre alanda fotoğraf çekmeyi daha yüksek oranda tercih ettikleri; erkeklerin kadınlara göre doğal alanda bulunmayı daha yüksek oranda tercih ettikleri; kadınların erkeklere göre alanda bilimsel araştırma yapmayı daha yüksek oranda tercih ettikleri; kadınların erkeklere göre alana arkadaş grubu ile gelmeyi gelmeyi daha yüksek oranda tercih ettikleri ve erkeklerin kadınlara göre alanda yeni deneyimler kazanmayı daha az oranda tercih ettikleri” yönünde sonuçlar ortaya çıkmıştır.

- **Yaş grupları** ve alana gelme nedenleri arasında yer alan “ata binmek”, “faytonla gezmek”, “bisiklete binmek”, “kızakla kaymak”, “balık tutmak” ve “çocukları doğal alana getirme” faaliyetleri arasında istatistiksel açıdan farklılık tespit edilmiştir ($p<005$). Bu farklılıklar değerlendirildiğinde, “15-25 yaş grubu katılımcıların, 26-36, 37-47 ve 48 yaş ve üstü yaş gruplarına göre ata binmeyi daha yüksek oranda tercih ettikleri; 48 yaş ve üstü yaş grubu katılımcıların, 15-25, 26-36 ve 37-47 yaş gruplarına göre faytonla gezmeyi daha yüksek oranda tercih ettikleri; 26-36 yaş grubu katılımcıların, 15-25, 37-47 ve 48 üstü yaş gruplarına göre bisiklete binmeyi daha yüksek oranda tercih ettikleri; 15-25 yaş grubu katılımcıların, 26-36, 37-47 ve 48 üstü yaş gruplarına göre kızakla kaymayı daha yüksek oranda tercih ettikleri; 48 ve üstü yaş grubu katılımcıların, 15-25, 26-36 ve 37-47 yaş gruplarına göre balık tutmayı daha yüksek oranda tercih ettikleri ve 15-25, 26-36 ve 48 üstü yaş gruplarına göre çocukları doğal alana getirmeyi daha yüksek oranda tercih ettikleri” yönündeki sonuçlar ortaya çıkmıştır.
- **Medeni durum** ve alana gelme nedenleri arasında yer alan “kızakla kaymak” ve “balık tutmak” arasında istatistiksel açıdan farklılık tespit edilmiştir ($p<005$). Bu farklılıklar değerlendirildiğinde, “bekar katılımcıların evli ve diğerlerine göre kızakla kaymayı daha yüksek oranda tercih ettikleri ve evli katılımcıların bekar ve diğerlerine göre balık tutmayı daha yüksek oranda tercih ettikleri” yönündeki sonuçlar ortaya çıkmıştır.
- **Çocuk sahibi olmak** ve alana gelme nedenleri arasında yer alan “balık tutmak” ve “çocukları doğal alana getirme” faaliyetleri arasında istatistiksel açıdan farklılık tespit edilmiştir ($p<005$). Bu farklılıklar değerlendirildiğinde, “çocuğu olanların çocuğu olmayanlara göre çocukları doğal alana getirmeyi daha yüksek oranda tercih ettikleri ve çocuğu olmayanların çocuğu olanlara göre balık tutmayı daha yüksek oranda tercih ettikleri” yönündeki sonuçlar ortaya çıkmıştır.
- **Çalışma durumu** ve alana gelme nedenleri arasında yer alan “çocukları doğal alana getirme” arasında istatistiksel açıdan farklılık tespit edilmiştir ($p<005$). Bu farklılık değerlendirildiğinde “çalışanların, çalışmayanlar, emekliler, öğrenciler ve ev hanımlarına göre çocukları doğal alana getirmeyi daha yüksek oranda tercih ettikleri” yönündeki sonuç ortaya çıkmıştır.
- **Çalışma alanı** ve alana gelme nedenleri arasında yer alan “yürüyüş yapmak”, “kamp yapmak” ve “bilimsel araştırma yapmak” faaliyetleri arasında istatistiksel açıdan farklılık tespit edilmiştir ($p<005$). Bu farklılıklar değerlendirildiğinde, “özel sektör/serbest meslek çalışanlarının, öğrenci, kamu sektörü çalışanları, ev hanımları ve emeklilere göre yürüyüş yapmayı daha yüksek oranda tercih ettikleri; özel sektör/serbest meslek çalışanlarının, öğrenci, kamu sektörü çalışanları, ev hanımları ve emeklilere göre kamp yapmayı daha yüksek oranda tercih ettikleri ve kamu sektörü çalışanlarının, öğrenci, özel sektör/serbest meslek sektörü çalışanları, ev hanımları ve emeklilere göre bilimsel araştırma yapmayı daha yüksek oranda tercih ettikleri” yönündeki sonuçlar ortaya çıkmıştır.

Ziyaretçilerin mezuniyet derecesi, gelir miktarı ile alana gelme sebepleri arasında bir ilişki bulunamamıştır.

Ziyaretçilerin demografik özellikleri ile alana ilişkin memnuniyetleri arasındaki ki-kare analiz sonuçları aşağıda verilmiştir:

- **Cinsiyet** ve memnuniyet nedenleri arasında yer alan “bisiklet yolları bulunması”, “tuvalet” ve “donatı elemanları” arasında istatistiksel açıdan farklılık tespit edilmiştir ($p<005$). Bu farklılıklar değerlendirildiğinde, “kadınların erkeklere göre bisiklet yollarından daha çok memnun oldukları; erkeklerin kadınlara göre tuvaletlerden daha az memnun oldukları ve

erkeklerin kadınlara göre donatı elemanlarından daha az memnun oldukları” yönündeki sonuçlar ortaya çıkmıştır.

- **Yaş grupları** ve memnuniyet nedenleri arasında yer alan “yürüyüş/koşu yolları bulunması” arasında istatistiksel açıdan farklılık tespit edilmiştir ($p<005$). Bu farklılık değerlendirildiğinde, “48 ve üstü yaş grubunun, 15-25, 26-36 ve 37-47 yaş gruplarına göre daha çok memnun oldukları” yönündeki sonuç ortaya çıkmıştır.
- **Medeni durum** ve memnuniyet nedenleri arasında yer alan “özel mekanlar bulunması” ve “konaklama çeşitliliği ve kalitesi” arasında istatistiksel açıdan farklılık tespit edilmiştir ($p<005$). Bu farklılıklar değerlendirildiğinde, “bekarların, evli ve diğerlerine (nişanlı, dul vb.) göre özel mekanlardan daha çok memnun oldukları Ve bekarların, evli ve diğerlerine göre konaklama çeşitliliği ve kalitesinden daha çok memnun oldukları” yönündeki sonuçlar ortaya çıkmıştır.
- **Çalışma durumları** ve memnuniyet nedenleri arasında yer alan “kamp alanı bulunması”, “konaklama çeşitliliği ve kalitesi” ve “temiz hava” arasında istatistiksel açıdan farklılık tespit edilmiştir ($p<005$). Bu farklılıklar değerlendirildiğinde “emeklilerin, çalışanlar, çalışmayan, ev hanımı ve öğrencilere göre kamp alanlarından daha çok memnun oldukları; çalışanların, emekliler, çalışmayanlar, ev hanımları ve öğrencilere göre konaklama çeşitliliği ve kalitesinden daha çok memnun oldukları ve çalışanların, emekliler, çalışmayanlar, ev hanımları ve öğrencilere göre temiz havadan daha çok memnun oldukları” yönündeki sonuçlar ortaya çıkmıştır.
- **Çalışma alanı** ve memnuniyet nedenleri arasında yer alan “temiz hava”, “konaklama çeşitliliği ve kalitesi” arasında istatistiksel açıdan farklılık tespit edilmiştir ($p<005$). Bu farklılıklar değerlendirildiğinde, “özel sektör/serbest meslek çalışanlarının, öğrenci, kamu sektörü çalışanları, ev hanımları ve emeklilere göre temiz havadan daha çok memnun oldukları ve öğrencilerin, özel sektör/serbest meslek çalışanları, kamu sektörü çalışanları, ev hanımları ve emeklilere göre konaklama çeşitliliği ve kalitesinden hiç memnun olmadıkları” yönündeki sonuçlar ortaya çıkmıştır.

Ziyaretçilerin mezuniyet derecesi, çocuk sahibi olması, gelir miktarı ile alana ilişkin memnuniyetleri arasında bir ilişki bulunamamıştır.

Ziyaretçilerin demografik özellikleri ile donatı elemanlarının yeterliliğine ilişkin fikirleri arasındaki ki-kare analiz sonuçları aşağıda verilmiştir:

- **Cinsiyet** ve donatılarının yeterlilikleri arasında yer alan “tuvaletler” arasında istatistiksel açıdan farklılık tespit edilmiştir ($p<005$). Bu farklılık değerlendirildiğinde, “kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre tuvaletleri hiç yeterli bulmadığı” yönündeki sonuç ortaya çıkmıştır.
- **Yaş grupları** ve donatılarının yeterlilikleri arasında yer alan “bisiklet yolları” arasında istatistiksel açıdan farklılık tespit edilmiştir ($p<005$). Bu farklılık değerlendirildiğinde, “15-25 yaş grubunun 26-36, 37-47 ve 48 yaş üstü yaş gruplarına göre bisiklet yollarını daha az yeterli buldukları” yönündeki sonuç ortaya çıkmıştır.
- **Medeni durum** ve “özel mekanlar” arasında istatistiksel açıdan farklılık tespit edilmiştir ($p<005$). Bu farklılık değerlendirildiğinde, “evli katılımcıların, bekar ve diğerlerine (nişanlı, dul vb.) göre özel mekanları hiç yeterli bulmadıkları” yönündeki sonuç ortaya çıkmıştır.
- **Çocuk sahibi olma** ve donatılarının yeterlilikleri arasında yer alan “çesme vb. kullanımlar”, “piknik alanları”, “çocuk oyun alanları”, “çocuk oyun elemanları” ve “çöp kutuları” arasında istatistiksel açıdan farklılık tespit edilmiştir ($p<005$). Bu farklılıklar değerlendirildiğinde, “çocuğu olmayanların çocuğu olanlara göre çesme vb. kullanımları daha çok yeterli buldukları; çocuğu olanlar katılımcıların çocuğu olmayanlara göre piknik

alanlarını hiç yeterli bulmadıkları; çocuğu olanlar katılımcıların çocuğu olmayanlara göre çocuk oyun alanlarını hiç yeterli bulmadıkları; çocuğu olan katılımcıların çocuğu olmayanlara göre çocuk oyun elemanlarını hiç yeterli bulmadıkları ve çocuğu olmayanlar katılımcıların, çocuğu olan katılımcılara göre çöp kutularını orta derecede yeterli buldukları” yönündeki sonuçlar ortaya çıkmıştır.

- **Gelir durumu** ve Rekreasyon alanı ve donatılarının yeterlilikleri arasında yer alan “kamp alanları bulunması” arasında istatistiksel açıdan farklılık tespit edilmiştir ($p<005$). Bu farklılık değerlendirildiğinde, “toplam geliri 2000-4000 TL arası katılımcıların, toplam gelirleri 0-1000 TL, 4000-7000 TL ve 10000 TL üstünde olan katılımcılara göre kamp alanlarını yeterli buldukları” yönündeki sonuç ortaya çıkmıştır.

Ziyaretçilerin mezuniyet derecesi, çalışma durumu, çalışma alanı ile donatı elemanlarının yeterliliğine ilişkin fikirleri arasında bir ilişki bulunamamıştır.

Ziyaretçilerin alana ilişkin önerileri:

Ziyaretçiler alana ilişkin 26 farklı öneride bulunmuştur, bu öneriler Çizelge 2’de verilmiştir. Çizelge incelendiğinde, ziyaretçilerin alanda özellikle doğa aktiviteleri ve spor faaliyetleri, lavaboların temizliği, piknik alanlarının geliştirilmesi ve temizliği, çocuk oyun parkları, alandaki kokunun giderilmesi konularında beklentileri olduğu görülmüştür

SONUÇ

Bu çalışma günümüzde rekreasyon ve Abant Tabiat Parkı’ndaki rekreasyon faaliyetlerinin geliştirilmesine yönelik çalışmalarda bulunan yönetici, planıcı ve politikacılara ziyaretçiler ve beklentileri hakkında genel bir fikir sunmaktadır. Ayrıca alandaki sosyo- demografik yapının ortaya konulmasına da katkı sağlayacaktır.

Çalışma alanındaki sosyo-demografik yapı ve rekreasyon arasındaki ilişkilerin incelenmesi sonucunda, alana gelme sebebi açısından cinsiyet, yaş, medeni durum, çocuk sahibi olma, çalışma durumu, çalışılan alan; memnuniyet açısından cinsiyet, yaş, medeni durum, çalışılan alan, çalışma durumu; donatı elemanlarının yeterliliği konusunda cinsiyet, yaş, medeni durum, çocuk sahibi olma, gelir durumu arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Bu sonuçlar alandaki rekreasyon faaliyetlerinin belirlenmesi, yönlendirilmesi ve geliştirilmesin de, bu niteliklerin değerlendirilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır. Ayrıca ziyaretçiler Çizelge 2’de belirtilen istekleri bu süreç de değerlendirilmelidir.

Bu çalışma Düzce Üniversitesi BAP-2013.02.01.148 numaralı Bilimsel Araştırma Projesiyle desteklenen, “*Korunan Alanlarda Rekreasyon Faaliyetlerin Geliştirilmesi: Abant Tabiat Parkı Örneği (Bolu)*” yüksek lisans projesinden üretilmiştir.

Çizelge 2. Ziyaretçi önerilerinin değerlendirilmesi

Kişi Sayısı	Öneriler	
19	Doğa aktiviteleri ve spor faaliyetleri	Alanda spor alanlarına ve spor aletlerine yer verilmesi, doğa aktivitelerine daha çok önem verilmesi
15	Lavaboların temizliği	Lavabo ve tuvaletlerin daha bakımlı ve temiz olması
13	Piknik alanı	Piknik alanlarının daha bakımlı olması, temiz bırakılması, piknik masalarının artırılması
11	Çocuk oyun parkı	Alanda daha çok çocuk oyun alanlarına yer verilmesi, daha bakımlı ve korunaklı olması
10	Kötü koku ve ilaçlama faaliyetleri	Alanda çöp kutularından, atlardan kaynaklanan kötü kokularının giderilmesi için çöp kutularının ve at parkurlarının temizliğinin düzenli yapılması
8	Balıkçılık	Daha çok balık tutma alanlarına yer verilmeli ve gece balıkçılığına izin verilmesi
7	Oturma alanı	Daha çok kafeterya tarzında oturma alanlarına yer verilmesi
6	Araç yolları	Araç yollarında iyileştirmeler yapılması, diğer (bisiklet fayton vb.) yollardan ayrılması
5	Pergola, kamelye ve bank	Göl kenarında pergola, kamelye ve bank tarzında oturma birimlerine daha çok yer verilmesi
5	Sokak hayvanları	Başboş dolaşan sokak hayvanları için yemek ve su kaplarının konulması, hayvanların kontrolünün sağlanması
5	Bisiklet yolları	Bisiklet yollarının diğer yollardan ayrılması ve bisiklet kiralama olanaklarının artırılması
5	Çevre düzenlemesi ve bakımı	Çevre düzenlemesine önem verilmesi bakımlarının düzgün yapılması
5	At biniciliği ve fayton	At biniciliği ve faytonla gezinti için araç ve yürüyüş yollarının dışında bir parkur düzenlenmesi
4	Otopark	Otopark alanlarının daha düzenli hale getirilmesi ve otopark alanlarının artırılması
4	Eğlence	Eğlence amaçlı aktivitelere yer verilmesi
4	Ahşap yürüyüş yolları ve köprüler	Ahşap yürüyüş yollarının artırılması, köprülere yer verilmesi, gezinti yollarının daha bakımlı ve düzenli hale getirilmesi
4	Seyir terasları	Seyir terasları ve gözlem noktalarının artırılması
4	Güvenliğin artırılması	Alan içerisinde güvenlik faaliyetlerinin artırılması
3	Gölde sandalla gezinti	Gölde sandal, kano vb araçlarla gezintiye olanak sağlanması
3	Giriş ücretleri	Giriş ücretlerinin düşürülmesi
3	Konaklama	Yüksek ücretli konaklama birimlerinin ücretlerinin daha uygun hale getirilmesi
2	Bungalov	Konaklamaya yönelik bungalov tarzı tesislere yer verilmesi
2	Çeşmeler	Çeşmelerin bakımlı olması ve çalışmayan çeşmelerin tamirinin yapılması
2	Aydınlatma	Aydınlatma elemanlarının sayısının artırılması
2	İskeleler	Sallanan, kırık dökük iskelelerin daha sağlam hale getirilmesi
2	Kamp alanları	Kamp alanlarının genişletilmesi ve daha kalınabilir hale getirilerek cazibe noktası haline getiril.

KAYNAKLAR

- Anonim. 2013. Abant YHGS Yönetim ve Gelişme Planı, Bolu Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü,
- Anonim. 2014a. Abant Tabiat Parkı www.csb.gov.tr (Erişim Tarihi: 23.10.2014)
- Anonim. 2016. Abant Tabiat Parkı www.bolge9.ormansu.gov.tr/(Erişim Tarihi: 10.05.2016)
- Altunkasa M., Uzun G., Rekreatyonel Planlamada Arz ve Talep, Çukurova Üniversitesi Yayınları: 6, (1991), 80.
- Argan M., Eğlence Pazarlaması, Ankara: Detay Yayıncılık, (2007).
- Ardahan, F. 2012. Bireyleri Rekreatif Spor Etkinliklerine Motive Eden Faktörlerin REMM Ölçeğini Kullanarak Çeşitli Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi: Antalya Örneği. Pamukkale Journal of Sport Sciences, 4(2):1-15 ISSN:1309-0356
- Baş, T. 2003. Anket. Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Bell S., Tyrvaenen, L., Sievanen, T., Probstl, U., Simpson, U. 2007. Outdoor Recreation and Nature Tourism: A European Perspective. Living Rev. Landscape Res., 1, Online: www.livingreviews.org/lrlr-2007-2
- Bustam, T. D., Thapa, B., Buta, N. 2011. Demographic Differences within Race/Ethnicity Group Constraints to Outdoor Recreation Participation. Journal of Park and Recreation Administration, 29(4), 53-71.
- Çakır, G. 2016. Müderrisoğlu, H., Kaya, L. G. Assessing the Effects of Long-Term Recreational Activities on Landscape Changes in Abant Natural Park, Turkey. Journal of Forestry Research, 27 (2):453–461.
- Çobanoğlu, G.1999. Bolu-Abant Tabiat Parkı ve Çevresi Likenleri Üzerinde Taksonomik İncelemeler, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Çakır, G. 2016. Müderrisoğlu, H., Kaya, L. G. Assessing the Effects of Long-Term Recreational Activities on Landscape Changes in Abant Natural Park, Turkey. Journal of Forestry Research, 27 (2):453–461.
- Çobanoğlu, G.1999. Bolu-Abant Tabiat Parkı ve Çevresi Likenleri Üzerinde Taksonomik İncelemeler, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Güngörmüş, H. A., Yenel, F., Gürbüz, B. 2014. Examination of Recreational Motives of Individuals: Demographic Differences. International Journal of Human Sciences, 11:1. ISSN: 1303-5234.
- Müderrisoğlu, H., Yerli, Ö., Altanlar Turan, A., Dur, N. 2005. ROS (Rekreatyonel Fırsat Dağılımı) Yöntemi ile Abant Tabiat Parkı'nda Kullanıcı Memnuniyetinin Belirlenmesi. Tarım Bilimleri Dergisi, 11 (4) 397-405.
- Sayan, S., Karagüzel, O. 2010. Problems of Outdoor Recreation: The Effect of Visitors' Demographics on the Perceptions of Termessos National Park, Turkey. Environmental Management, 45:1257–1270 DOI 10.1007/s00267-010-9500-8.
- Stratton M., Conn L., Smallacombe, T. 2005. The Young and the Restful (Re-Visited)-The Effects of Recreational Choices and Demographic Factors on Children's Participation in Sport. Fifth National Physical Activity Conference. 13-15 Oct 2005
- Tunçer, M. 2003. Abant Gölü Tabiat Parkı Uzun Devreli Gelişme Planı, 1/25 000 ve 1/10 000 Analitik, Sentez ve Planlama Raporları. UTTA Planlama & Danışmanlık Ltd. ve Selin Ormancılık A.Ş., Orman Bakanlığı, Milli Parklar ve AYH Gn. Md., Bolu MPAYH Başmühendisliği.
- Washburne, R. ve Wall, P. 1980. Black-White Ethnic Differences in Outdoor Recreation. Aldo Leopold Wilderness Research Institute, Publication:73, USA.
- White, E. M., Bowker, J. M., Askew, A. E., Langer, L. L., Arnold, J. R., English, D. B. K. 2014. Federal Outdoor Recreation Trends: Effects on Economic Opportunities. National Center for Natural Resources Economic Research (NCNRER) NCNRER Working Paper Number:1.